

Beszámolók □ Szemlék □ Referátumok

„Tudományok és művészetek szeretete...”

RÓZSA GYÖRGY

„TUDOMÁNYOK ÉS MŰVÉSZSÉGEK SZERETETE...”

Írások az MTA Könyvtáráról

BUDAPEST • 1986

Írások az MTA Könyvtáráról /Rózsa György. - Bp. : MTAK házisoksz., 1986. - 164, [8] p., : ill. - (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának közleményei ; 16 /91/. Ű.S.)

Szakmai munkásságának legutóbbi negyedszázadából (1961–1986) Rózsa György tizenkilenc olyan cikket gyűjtötte e kötetben össze, amelynek tárgya: a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, az általa 1960 óta irányított intézmény. Érdeklődésünket már az is felkeltheti a kötet iránt, hogy hazai publikációs gyakorlatunkban nagyon ritka a szerzői gyűjtemény, különösen az egyetlen tárgyról szóló.

Kíváncsiságunk elsősorban mégis érdemi: közöl-e ez a cikksorozat szakmailag fontos és tanulságos dolgokat?

Nos: igen, felettebb igen. Nevezetesen – és mindenekelőtt – a “hagyomány és a korszerűség” (s ezzel mindjárt a gyűjtemény egyik darabjának címe utalunk) dialektikus együttthatásának – pontosabban szólva: tudatosan érvényesíteni hagyott együttthatásának – eredményességéről és minden más módszernél célravezetőbb, kevesebb szakmai megpróbáltatással járó voltáról győz meg bennünket.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára ennek jegyében, azaz a “tudományok és művészetek szeretete” (ez is címelem), a fenntartó testület szükségletváltozásainak folyamatos figyelem-elemzése, a fejlődés regionális és világtrendjeinek értékelése-felhasználása és a technikai-technológiai forradalom adta lehetőségek megragadása révén úgy óvta meg korábbi fundamentális értékeit (nemzetközi hírű különgyűjteményeit és társadalomtudományi dominanciájú törzsszállományát), hogy az összefüggések új rendszerébe állítva őket, továbbfejlődésükről is gondoskodni tudott, s eközben – hangsúlyozzuk – szervesen olyan funkciókat vett fel (természettudományi gyűjtés, hálózati munka, természet- és társadalomtudományi, illetve interdiszciplináris információellátás, részvétel a hazai, regionális és nemzetközi információs rendszerek koncepcióinak kimunkálásában és megvalósításában), amelyek az intézményt az ezredforduló felé való menetelésében az eredményes és korszerű működés valamennyi attribútumával felruházták.

Ennek az irigylésre méltó fejlődésnek tartópillér értékű elveit mindenekelőtt a gyűjtemény következő dolgozatai írják le, mutatják be: Az Akadémiai Könyvtár funkciói (1961), Hagyomány és korszerűség: az Akadémiai Könyvtár távlati fejlesztéséről (1964), Könyvtár és dokumentáció egysége a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában

(1977), A szakirodalmi információ korszerűsítése a Magyar Tudományos Akadémián (1978, társszerző: Braun Tibor), A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára a 2000. év felé (1985).

A gyűjtemény cikkeinek egy másik csoportja túlnyomórészt annak ismertetésével foglalkozik, hogy a pillérek között miként épültek meg fokozatosan a hídpályák, azaz miként teremtődtek meg a feltételek, s birtokukban miként alakultak ki a különféle szolgáltatások. S ez hazai viszonyaink közepette még nagyobb elszánásokat követel, mint a pillérek – a fejlesztési elvek – megtervezése.

E témakörökből hadd emeljük ki a könyvtár elhelyezésének ügyéről szóló cikkeket, amelyek az intézmény (és vezetője) odisszeját írják le a Lloyd-palota helyére megálmodott székháztól az Arany János utcai megoldásig. Arról tanúskodnak: az intézmény (és vezetője), ha kell, türelmesen tud várni és szívósan tud küzdeni, még ha húsz évébe kerül, akkor is. S ez a szívósság korántsem doktriner (álmokhoz ragaszkodó), hanem rugalmas (a cselekvési tér előteremtése érdekében ésszerű kompromisszumokat vállalni tudó). A türelmesség pedig ez esetben nem a defetizmus, hanem az elszántság szinonimája.

Külön – függelékben közölt – témacsoportot alkot az az öt cikk, amely a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának nemzetközi törekvéseiről, elvi és gyakorlati javaslatairól, elképzeléseiről számol be.

Az szerzői bevezető megjegyzi: "A közreadott szövegek úgyszólván változatlanok (néhány, többnyire stiláris csiszolástól eltekintve). A jegyzetek

azok, amelyek az eredetiek értelemszerű kibővítésével összekötik a megírás idejét a gyűjteményes publikálásával és teszik ezáltal – ahol kell – világosabbá a folyamatosságot." Hadd tegyük hozzá: a szerző ezzel az utólagos jegyzetellátással nemcsak a folyamatosságot teszi világosabbá, hanem eredendően publicisztikai ihletésű dolgozatait egyszerűen a tanulmányi megalapozottság irányába mozdítja el, ami első lépés a könyvtár ezen korszaka módszeres történetének megírása felé. Ezenfelül kiváló műhelybemutató, műhelyszervező és műhelymenedzselő ötlet, minthogy a jegyzetapparátusban gyakorta nyílik alkalom a könyvtár munkatársai dolgozatainak, szakirodalmi teljesítményeinek figyelmünkbe ajánlására. (Egyébként az egyik cikk mellékletében – a 118–121. oldalon – megtaláljuk a könyvtár 1976 és 1985 közötti kiadványainak bibliográfiáját is.)

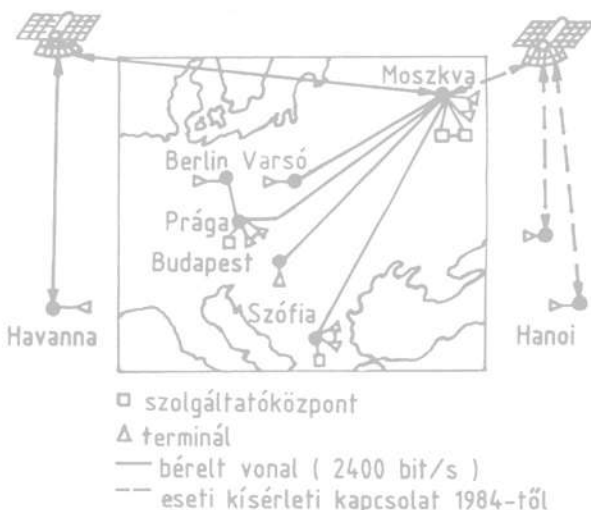
A "jó bornak is kell a cégér" meggondolásából ez a negyedszázadot átívelő gyűjteményes kötet a tekintetben is buzdítás, hogy a folyamatos és publikus intézményi dokumentációról való gondoskodás ugyancsak kötelesség (volna). Az intézményen belül újabb teljesítményre sarkall, indentitástudatot gerjeszt. Az intézményen kívül pedig a tanulságok levonására ösztönöz.

Legvégül: örülünk annak, hogy a gyűjteményben szereplő dolgozatok közül ötnek először a *Tudományos és Műszaki Tájékoztató*s adott helyet.

Futala Tibor
(OMIKK)

Számítógépes adatbázisok az NTMIR alrendszerében

A KGST-tagországoknak a hetvenes évek eleje óta szerveződő *Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Rendszerében (NTMIR)* a számítógépes információs szolgáltató hálózat létrehozásának a műszaki feltételei 1983/84-re teremtődtek meg. Ekkorra ugyanis – mindenekelőtt a Szovjetunióban, Csehszlovákiában és Bulgáriában – kialakultak olyan online szolgáltatóközpontok, amelyek viszonylag jelentős méretű (elsősorban szöveges) adatállományokból 2–4 éve végeztek rendszeres információs szolgáltatást hazai felhasználók részére. Ezeknek az intézményeknek a bázisán 1984 óta működik az a kísérleti jellegű online információs szolgáltató hálózat, amelynek vázlata az 1. ábrán látható.

1. ábra Az NTMIR számítógépes információs hálózata